

Nr 13

Utlåtande i anledning av väckt motion om reserabatter åt studerande.

Till allmänna beredningsutskottet har hänvisats en motion, II: 170, av fru *Renström-Ingenäs m. fl.*, vari föreslås, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning av möjligheterna till och kostnaderna för statens medverkan till reserabatter åt studerande under tider då de av statens järnvägar på kommersiell basis lämnade rabatterna icke är tillgängliga och att de förslag som denna utredning kan komma att föranleda förelägges riksdagen.

Motionärerna erinrar om att statens järnvägar enligt beslut av riksdagen äger medgiva biljettrabatter endast under förutsättning att kommersiella skäl härför föreligger. Detta medför att studerande icke erhåller rabatt under tider då järnvägen har högtrafik, dvs. 15/12—15/1 och 15/6—15/8. Fullt biljettpris måste således betalas vid julferierna. Elever vid folkhögskolor och sjuksköterskeskolor samt andra som har sin utbildning förlagd till sommarmånaderna har svårt att kunna besöka hemmet under fritiden. Särskilt kännbart blir detta för studerande vars hemort ligger långt från studieorten. Alla utbildningshinder av ekonomisk och geografisk natur bör bortskaffas. Skolöverstyrelsen har uttalat sig i denna riktning, och allmänna beredningsutskottet föreslog år 1963 i utlåtande över motion om reserabatter för studerande att ärendet skulle överlämnas till studiesociala utredningen. Denna har numera avslutat sitt arbete utan att uttala sig i frågan.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från universitetskanslersämbetet, skolöverstyrelsen, Sveriges förenade studentkårer, Svensk sjuksköterskeförening och statens sjuksköterskeskola i Stockholm.

Universitetskanslersämbetet erinrar om att ett växande antal studerande vid universiteten bedriver studier under somrarna. Undervisning i exempelvis biologiska discipliner måste äga rum på sedvanlig ferietid. Vissa fackskolor har fortfarande annan terminsindelning än universiteten. Olägenheter i fråga om tillgodogörande av rabatterna uppstår härigenom för ett antal studerande.

Ämbetet tillstyrker utredning.

Skolöverstyrelsen, som begränsat sitt yttrande att gälla elever vid anstalter under dess överinseende, anför att sommarkurser för folkhögskoleelever förekommer men nedgått i antal och att pågående omläggning av sjuk-

sköterskeutbildningen innebär att eleverna får ferier i likhet med andra studerande. Styrelsen anför avslutningsvis följande.

Från de synpunkter skolöverstyrelsen har att företräda synes större behov av utredning ej föreligga, men överstyrelsen vill ej motsätta sig en sådan, om en utredning är motiverad av andra anledningar.

Sveriges förenade studentkårer anför:

Ett växande antal studerande bedriver studier under perioden 15 juni—15 augusti, dvs. under en tid då statens järnvägars kommersiella rabatter inte är tillgängliga, eller under en del av denna. Undervisning i vissa biologiska ämnen, t. ex. botanik, måste på grund av beroendet av de klimatiska förhållandena äga rum under sommartid. Vissa fackhögskolor, exempelvis de tekniska, har en terminsindelning som gör att studier normalt förekommer under en del av den aktuella perioden. Därtill kommer att universitetsstuderande i allmänhet mycket ofta under hela juni månad bedriver tentamensläsning. SFS vill understryka att stadgan för filosofiska examina förutsätter att ett studieår omfattar 10 månader, vilket — med utgångspunkten att läsåret börjar den 1 september — innebär att juni månad måste inkluderas.

Långt ifrån alla studerande har således för närvarande möjlighet att för resor till hemorten utnyttja statens järnvägars studeranderabatt. Även om denna icke är att betrakta som en studiesocial åtgärd utan är kommersiellt betingad, är det ofrånkomligt att de rådande förhållandena uppfattas som en orättvisa av dem som oförskyllt kommer i ett sämre läge vad avser möjligheten till rabatterade resor. Särskilt utsatt är givetvis den kategori studerande som har hemorten på långt avstånd från studieorten och begränsade möjligheter att under pågående läsår besöka hemmet. SFS finner det därför angeläget att den nuvarande studeranderabatten kompletteras på så sätt, att studiesocialt motiverade resor kan företagas med rabatt oavsett om kommersiella motiv från statens järnvägars sida kan anföras eller ej.

Organisationen tillstyrker motionen.

Svensk sjuksköterskeförening uttalar följande.

För sjuksköterskeelevernas del kommer den av höstriksdagen 1965 beslutade omläggningen av utbildningen av sjuksköterskor att innebära en försämring i studiesocialt hänseende. Svenska landstingsförbundet har senast den 18 januari 1966 till landstingens förvaltningsutskott utfärdat en rekommendation angående ersättning till vissa elevgrupper (sjuksköterskeelever m. fl.) vid skolor under landstingskommunalt huvudmannskap. Av denna framgår sjuksköterskeelevernas nuvarande och framtida förmåner.

Som motionärerna framhållit drabbas sjuksköterskeeleverna av de inskränkningar av biljettrabatten som nu görs under högrafik. Så torde också bli fallet framdeles, när sjuksköterskeskolorna övergått till den nya studieordningen. Detta på grund av att terminsindelningen sannolikt kommer att skilja sig något från den nu vedertagna.

Föreningen hemställer att utskottet måtte stödja i motionen redovisat syfte och däri framlagda förslag.

Statens sjuksköterskeskola i Stockholm anför:

Eleverna vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm har enligt nu gällande kursplaner i allmänhet 4—6 veckors ferier under tiden 15/6—15/8 samt 1 veckas studieuppehåll under jul- eller nyårshelgen. I den nya planen för sjuksköterskeutbildningen kommer den årliga utbildningen att för samtliga sjuksköterskeskolor omfatta 42 utbildningsveckor. Studieuppehåll kommer att göras 8 veckor under sommarmånaderna och 2 veckor i samband med ovannämnda helger. Till följd härav kommer studerande vid sjuksköterskeskolor i fortsättningen ej att ha större olägenheter av den inskränkning i biljettrabatteringen för studerande, som för närvarande tillämpas, än flertalet övriga grupper av studerande.

Å andra sidan kan vitsordas, att vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm endast 10—15 % av eleverna kommer från stockholmsområdet under det att ett ej ringa antal elever rekryteras från avlägsna orter med i många fall dåliga kommunikationsförbindelser, t. ex. från orter i övre Norrland. Dessa elever har för närvarande ingen möjlighet att utnyttja biljettrabatten, eftersom de ej har tillfälle att besöka sina hem annat än vid studieuppehållen under sommaren och de större helgerna. Ifråga om dessa studerande synes det därför rimligt, att de beredas möjlighet till åtnjutande av biljettrabatter även under de tider då enligt Statens Järnvägars bestämmelser sådana rabatter för närvarande inte medges. Motsvarande förhållanden torde föreligga även ifråga om studerande vid många andra läroanstalter.

Skolan anser att skäl för utredning föreligger.

Utöver de i motionen behandlade reserabattförmånerna kan vissa bidrag till resekostnader utgå enligt studiehjälpsreglementet, som reglerar de studiesociala förmånerna till elever i gymnasier, yrkesskolor, fackskolor, folkhögskolor och en del andra läroanstalter. Förutom studiebidrag samt inkomst- och behovsprövade tillägg kan enligt reglementet elev, som har lång väg till skolan, erhålla antingen inackorderingstillägg eller resetillägg. Studiebidraget, som utgår utan behovsprövning, är 75 kronor i månaden under läsåret. De inkomst- och behovsprövade tilläggen kan vardera uppgå till högst 75 kronor i månaden. Resetillägget, som utgår till elever för dagliga resor mellan hem och skola, är maximerat till 75 kronor i månaden. Inackorderingstillägget, vilket liksom resetillägget erhålles utan ekonomisk behovsprövning, är 100 kronor i månaden under läsåret. Elev, som uppbär inackorderingstillägg, är ej berättigad till ersättning för resor mellan skolan och hemmet.

Studiemedelsförordningen innehåller regler om finansiering av studier vid universitet och högskolor jämte en del andra läroanstalter. Särskilda bidrag för resor mellan hemort och studieort förekommer icke enligt förordningen.

Utskottet

Då allmänna beredningsutskottet vid 1963 års riksdag behandlade en motion om förbättrade reserabattvillkor för de studerande föreslog utskottet, som ställde sig positivt till förslaget, att frågan skulle underställas den då arbetande studiesociala utredningen (utlåtande nr 27/1963). Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utredningen har slutfört sitt uppdrag men inte tagit upp den här berörda frågan. Denna har emellertid sedan riksdagsbehandlingen år 1963 i väsentliga avseenden kommit i ett nytt läge. Sedan den 1 juli 1964 gäller nämligen ett nytt studiehjälpsreglemente. Detta innebär att förbättringar i studiehjälpen genomförts för elever vid alla slag av skolor och att de inackorderade eleverna är inbegripna häruti. En av de bärande principerna vid införandet av det nya systemet var att man samtidigt som de generella bidragen höjdes skulle avskaffa mångfalden av speciella bidrag. Utskottet får erinra om att 1965 års riksdag med denna motivering avslagit motioner angående vissa ökade reseförmåner för studerande (andra lagutskottets utlåtande nr 46/1965). Motioner i samma ämne har jämväl vid innevarande riksdag behandlats av andra lagutskottet (utlåtande nr 14/1966), som därvid intagit samma ståndpunkt som förra året.

Enligt utskottets mening är de skäl som var avgörande för ovannämnda beslut av förra årets riksdag tillämpliga jämväl beträffande det i förevarande motioner framförda förslaget. Utskottet får därför hemställa,

att motion II: 170 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 mars 1966

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Eric Gustaf Peterson*, Enarsson, Hellebladh, Oscar Carlsson*, Svanström, Hedlund, Axel Kristiansson*, Helge Karlsson, Torsten Hansson och Wirtén;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Hamrin i Kalmar*, Rimås, Wikner, Larsson i Borrby*, Nilsson i Båstekille, Nordgren, fru Hörnlund, herr Johansson i Växjö och fru Ekroth.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Svanström, Axel Kristiansson* och *Wirtén*, fru *Jäderberg*, herrar *Hamrin* i Kalmar, *Rimås, Larsson* i Borrby och *Johansson* i Växjö, vilka ansett att utskottet bort anföra och hemställa följande.

Det nu gällande studiehjälpsreglementet tillförsäkrar de studerande goda förmåner, som de ej förut erhållit. Jämställdhet i fråga om studiekostnaderna mellan elever boende långt från skolorten och dem som bo nära densamma uppnås dock ej genom de nya bestämmelserna.

Elever, som dagligen reser till skolorten, men har möjlighet att bo i hemmet under studietiden, erhåller bidrag upp till 75 kr. i månaden för sina resekostnader. Elever med hemmet långt från skolorten erhåller ett inackorderingsbidrag å 100 kr. i månaden vilket torde vara avsett som kompensation för de fördyrade levnadsomkostnader, som inackorderingen medför. Däremot får de icke något särskilt resebidrag.

De inackorderade eleverna kan således endast tillgodogöra sig de biljett-rabatter, som SJ under tider av lågtrafik beviljar studerande. Av rättviseskäl bör de elever, som erhåller inackorderingsbidrag, åtminstone få resebidrag, som kompenserar de i motionen redovisade SJ-rabatterna under de tider av året, då dessa rabatter av kommersiella skäl icke utgår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen med bifall till motionen II:170 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av möjligheterna till och kostnaderna för vissa förbättrade villkor för studerandes resor.